

Mentha pulegium'a Bağlı Gelişen Bir Fito Kontakt Dermatit Olgusu

A Case of Phyto Contact Dermatitis Due to *Mentha pulegium*

Ümran ÖNER^a, Handan BİLEN^b, Hatice GENCER^b, Mehmet MELİKOĞLU^b, Şevki ÖZDEMİR^b

^aMareşal Çakmak Devlet Hastanesi, Deri ve Zührevi Hastalıklar Kliniği, Erzurum, TÜRKİYE

^bAtatürk Üniversitesi Sağlık Araştırma ve Uygulama Merkezi, Deri ve Zührevi Hastalıklar ABD, Erzurum, TÜRKİYE

*Bu olgu sunumu, 23. Prof. Dr. A. Lütfü Tat Sempozyumu (22-26 Kasım 2017, Ankara)'nda poster olarak sunulmuştur.

ÖZET Bitkisel ilaçlar, özellikle yaşlı hastalar tarafından dermatolojik ve romatolojik şikâyetler nedeniyle yaygın olarak kullanılmaktadır. Kullanılan ürünlerin etki ve yan etkileri tam olarak bilinmemesine rağmen alternatif tıp yöntemlerine yönelim günümüzde gittikçe artmaktadır. Altmış altı yaşındaki erkek hasta, dizlerde ağrı nedeniyle bacağına yarpuz otu ile kapama (*Mentha pulegium*) yaptıktan sonra uygulama alanında kızarıklık ve sulantılı yaralar gelişmesi nedeniyle polikliniğimize başvurdu. İrritan fotokontakt dermatit tanısı konulan hastaya topikal olarak, antiseptik yaş pansumanlar ve antibiyotikli krem, sistemik olarak metilprednizolon, antihistaminik ve antibiyotik tedavileri verildi. Tedavi ile tüm lezyonlar, postinflamatuar hiperpigmentasyonla iyileşti. Olgumuzu, hem ülkemizde bu tarz geleneksel tedavilerin yaygın olarak kullanılması hem de literatürdeki *M. pulegium*a bağlı gelişen ilk iritan fotokontakt dermatit vakası olması sebebiyle sunmak istedik.

ABSTRACT Herbal medicines are widely used for dermatological and rheumatic complaints especially by elderly patients. Although the effects and side effects of the products are not known exactly, the tendency towards alternative medicine methods is increasing. A 66-year-old male patient was admitted to our clinic with redness and wounds on the knees after covering pennyroyal (*Mentha pulegium*) due to pain. The patient was diagnosed as irritant phytocontact dermatitis was given antiseptic dressings and antibiotic cream, systemically methylprednisolone, antihistaminic and antibiotic treatments. All lesions were treated with postinflammatory hyperpigmentation. We wanted to present our case because of the common use of such traditional therapies in our country as well as the first case of irritant phytocontact dermatitis due to *M. pulegium* in the literature.

Anahtar Kelimeler: Mentha pulegium; kontakt dermatit

Keywords: Mentha pulegium; contact dermatitis

Fitodermatitler, sıklıkla iritan fotokontakt dermatit, alerjik fotokontakt dermatit, fito fotokontakt dermatit ve kontakt ürtiker olarak sınıflandırılmışlardır.^{1,2} Literatürde *Ranunculaceae* ailesi başta olmak üzere bitkilerin sebep olduğu birçok iritan fotokontakt dermatit vakası bildirilmiştir.^{3,4} *Mentha pulegium* (yarpuz otu) ise nane türünden, ülkemizde özellikle Akdeniz Bölgesi'nde dere ve göl kenarlarında yetişen ve yemeklerde kullanılan bir bitkidir. Burada, *M.pulegium*a bağlı gelişen ilk iritan fotokontakt dermatit vakası sunulmaktadır.

OLGU SUNUMU

Altmış altı yaşındaki erkek hasta, kliniğimize sağ alt ekstremitede kızarıklık ve sulantılı yaralar nedeniyle başvurdu. Alınan anamnezde 3 gün önce diz ağrısı nedeniyle ezdiği yarpuz otunu bacağına sürüp streç ile kapatarak, 12 saat beklettikten sonra lezyonun geliştiği öğrenildi (Resim 1). Hasta, diabetes mellitus tanısıyla sistemik antidiyabetik tedavi almaktaydı. Dermatolojik muayenesinde; sağ alt ekstremitte ekstensör ve fleksör yüzde, keskin sınırlı, eritemli mo-

Correspondence: Ümran ÖNER

SBÜ Bölge Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Deri ve Zührevi Hastalıklar Kliniği, Erzurum, TÜRKİYE

E-mail: umran.yildiz9@gmail.com

Peer review under responsibility of Türkiye Klinikleri Journal of Dermatology.

Received: 10 Mar 2019

Received in revised form: 10 Jul 2019

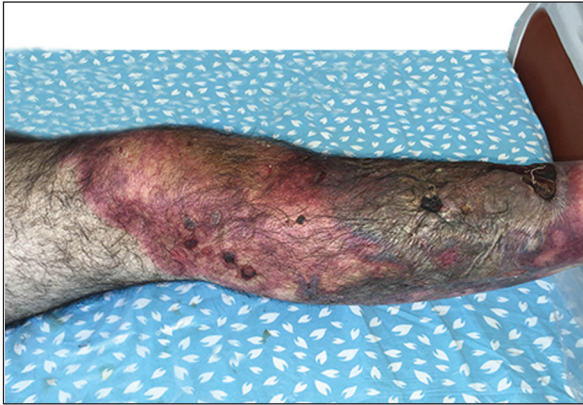
Accepted: 11 Jul 2019

Available online: 24 Dec 2020

2146-9016 / Copyright © 2020 by Türkiye Klinikleri. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

RESİM 1: Hastanın kapama tedavisi yaptığı yarpuz otu.

RESİM 2: Sağ alt ekstremitede gelişen iritan fotokontakt dermatit.

rumu renk değişikliği, yer yer sulantılı erode büllöz lezyonlar ve krutlanmalar mevcuttu (Resim 2). Sistemik muayene bulguları doğal idi. Laboratuvar incelemelerinde; kan glukoz düzeyi ve CRP yüksekliği dışında anormallik yoktu. Lezyondan alınan yara kültüründe üreme olmadı. Lezyonun, bitkiyle ilk temas sonrası ve sadece bitkinin uygulandığı bölgede kısa bir süre sonra ortaya çıkması nedeniyle hastaya, iritan fotokontakt dermatit tanısı konuldu. Sistemik olarak, Metilprednizolon, antihistaminik ve antibiyotik tedavileri verildi. Topikal olarak, antiseptik yaş pansumanlar ve krutlu lezyonlara antibiyotikli krem uygulandı. Lezyonlar, postinflamatuvar hiperpigmentasyonla yaklaşık 2 haftalık tedavi sonrası tamamen iyileşti (Hastadan resimlerinin kullanılması için izin alınmıştır).

TARTIŞMA

Pennyroyal olarak da isimlendirilen *M.pulegium*, *Labiatae* bitki ailesinin bir üyesidir. Ayrıca medikal, kozmetik ve gıda sektörü gibi çeşitli alanlarda kullanılan bir bitkidir. Bitkiden elde edilen uçucu yağların ana bileşenleri; %33-60 menthol, %15-32 menthon, %2-8 isomenthon, %5-13 ökaliptol %1-7 mentil asetat olmak üzere %0,5-1,6 oranında da pulegon içerir.⁵ Pulegon, abortus indüksiyonunda da kullanılmış oldukça toksik uçucu bir gazdır. Topikal olarak, yara iyileşmesinde ve böcek defedici olarak kullanılmıştır. Bu yağın sindirilmesiyle gelişen çoklu organ yetmezliği ve hepatotoksisite bildirilmiştir.⁶ Literatürde, bitkinin infüzyonuna bağlı alerjik fotokontakt dermatit ve temasa bağlı kontakt ürtiker olguları bildirilmiştir.^{6,7}

Fitoterapi gibi doğal tedavi yöntemlerinin, günümüzde yaygınlaşması üzerine bitki ve ürünlerinin tedavi amaçlı kullanılması ve bunlara bağlı gelişen yan etkiler ile daha sık karşılaşmaktayız.² Bu yöntemlere ülkemizde özellikle, apse drenajı, hemoroid, ülserler, yanıklar, psöriyazis ve kronik ağrı gibi hastalıkların tedavisinde sıkça başvurulmaktadır.⁸ Eskitaşçıoğlu ve ark. tarafından yayımlanan bir olgu serisinde, bitkilere bu şekilde maruz kalan hastaların durumu kimyasal yanık olarak değerlendirilmiştir. Bitkilere bağlı gelişen kimyasal yanıkların derecesinin, uygulama süresi ve yöntemine göre değiştiği belirtilmiştir. Genellikle çoğu hasta ağrılı bölgeye bitkiyi 25 dk ile 48 saat arasında kapama yapıp bekletmektedir.⁹ Hastamızda, yaklaşık 12 saat kapama tedavisi uygulamıştı.

Fotokontakt dermatitler, bitkilere maruz kalınması sonucunda oluşan bir deri reaksiyonudur. İritan fotokontakt dermatit; alerjik fotokontakt dermatit, fito fotokontakt dermatit ve kontakt ürtiker olarak sınıflandırılmışlardır. İritan fotokontakt dermatitler, bitkinin fiziksel özellikleri veya içerdiği kimyasal maddeler nedeniyle oluşabilir.² Hastamızda, uygulanan bitkinin içerdiği kimyasal maddelerin sitotoksik özelliği nedeniyle şiddetli bir inflamasyon oluşarak, derinin anatomik bütünlüğü bozulmuştur ve bu durum, kimyasal iritan fotokontakt dermatit olarak değerlendirilmiştir.

İritan fotokontakt dermatit hastalarına yaklaşımda; lezyonun şiddetine göre sistemik ya da topikal kortikosteroidler, sistemik antihistaminikler, yaş pan-

sumanlar ve epitelizan ajanlar kullanılmaktadır. Sekonder enfeksiyonların tedavisi için de sistemik veya lokal antibiyoterapiye ihtiyaç duyulmaktadır.

Giderek yaygınlaşan tedavi ya da kozmetik amaçlı kullanılan, fitoterapi uygulamalarına karşı daha dikkatli olunmalı, insanlar bu yöntemlerin tamamen masum olmadığı konusunda bilgilendirilmelidir. Etki ve yan etkileri tam olarak bilinmeyen bu yöntemler, başta dermatologlar olmak üzere tüm hekimler tarafından özellikle geriatrik hasta popülasyonunda hastaların öyküsü alınırken sorgulanmalıdır. Aksi takdirde, ölümlere kadar varabilen yan etkilerle karşılaşmaya devam edilecektir.

Finansal Kaynak

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğrudan bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firmasından, tıbbi alet, gereç ve malzeme sağlayan ve/veya üreten bir firma veya

herhangi bir ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme sürecinde, çalışma ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyebilecek maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite üyeliği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, bilirkişilik, herhangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.

Yazar Katkıları

Fikir/Kavram: Ümran Öner, Hatice Gencer; **Tasarım:** Ümran Öner; **Denetleme/Danışmanlık:** Şevki Özdemir, Handan Bilen; **Veri Toplama ve/veya İşleme:** Ümran Öner, Handan Bilen, Şevki Özdemir; **Analiz ve/veya Yorum:** Handan Bilen; **Kaynak Taraması:** Ümran Öner, **Makalenin Yazımı:** Ümran Öner; **Eleştirel İnceleme:** Handan Bilen, Mehmet Melikoğlu **Kaynaklar ve Fon Sağlama:** Ümran Öner; **Malzemeler:** Şevki Özdemir, Handan Bilen, Mehmet Melikoğlu.

KAYNAKLAR

1. Turan H, Sarıcı M, Turan A. [Irritant phytocontact dermatitis due to buttercup (ranunculaceae) in a geriatric patient]. Turkish Journal of Geriatrics. 2012;15(4):476-8.[Link]
2. Akyol M, Özçelik S, Polat M, Marufihah M. [Ranunculaceae dermatiti: a pattern of contact irritation dermatitis-(A case)]. C. Ü. Tıp Fakültesi Dergisi. 2001;23(1):54-6.[Link]
3. An I, Ucmak D, Esen M, Gevher OD. Phytocontact dermatitis due to Ranunculus arvensis: Report of three cases. North Clin Istanb. 2018;7(6):81-4.[Crossref] [PubMed] [PMC]
4. Calka O, Akdeniz N, Özkol HU, Karadag AS, Behçet L. Irritant contact dermatitis caused by Ranunculus kotschyi Boiss in 6 cases. Contact Dermatitis. 2011;64(3):174-6.[Crossref] [PubMed]
5. Peixoto ITA, Furlanetti VF, Anibal PC, Duarte MCT, Höfling JF. Potential pharmacological and toxicological basis of the essential oil from Mentha spp. Rev Ciênc Farm Básica Apl. 2009;30(3):235-9.
6. Roé E, Serra-Baldrich E, Dalmau J, Peramiqel L, Pérez M, Granel C, et al. Mentha pulegium contact dermatitis. Contact Dermatitis. 2005;53(6):355.[Crossref] [PubMed]
7. Pérez-Calderón R, Gonzalo-Garijo A, Bar-tolomé-Zavala B, Lamilla-Yerga A, Moreno-Gastón I. Occupational contact urticaria due to pennyroyal (Mentha pulegium). Contact Dermatitis. 2007;57(4):285-6.[Crossref] [PubMed]
8. Metin A, Calka O, Akdeniz N, Behçet L. Phytodermatitis from Ceratocephalus falcatus. Contact Dermatitis. 2005;52(6):314-6.[Crossref] [PubMed]
9. Eskitascioglu T, Dogan F, Sahin G, Ozkose M, Coruh A, Ozyazgan I, et al. An extraordinary chemical burn injury cause: buttercup a report of five cases. Burns. 2008;34(5):727-30.[Crossref] [PubMed]